

INFORMACIJA APIE UŽKREČIAMŪJŪ LIGŪ SUKĒLĒJUS, SUKAUPTA UŽKREČIAMŪJŪ
LIGŪ IR JŪ SUKĒLĒJŪ VALSTYBĒS INFORMACINĒJE SISTEMOJE 2024 M.

TURINYS

ĮVADAS	2
1. INFORMACIJA APIE ŽARNYNO INFEKCIJŪ SUKĒLĒJUS	2
1.1. INFORMACIJA APIE <i>CAMPYLOBACTER SPP</i>	3
1.2. INFORMACIJA APIE <i>SALMONELLA SPP</i>	5
1.3. INFORMACIJA APIE <i>YERSINIA ENTEROCOLITICA</i>	8
1.4. INFORMACIJA APIE <i>LISTERIA MONOCYTOGENES</i>	8
1.5. INFORMACIJA APIE <i>SHIGELLA SPP</i>	9
2. INFORMACIJA APIE VAKCINOMIS VALDOMŪ LIGŪ SUKĒLĒJUS	9
2.1. INFORMACIJA APIE <i>STREPTOCOCCUS PNEUMONIAE</i>	9
2.2. INFORMACIJA APIE <i>HAEMOPHILUS INFLUENZAE</i>	10
2.3. INFORMACIJA APIE <i>NEISSERIA MENINGITIDIS</i>	10
IŠVADOS	11

IVADAS

Asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų laboratorijose pacientams buvo atlikti bakteriologiniai, parazitologiniai, molekulinės diagnostikos (PGR) ir serologiniai tyrimai. Informacija parengta pagal Užkrečiamųjų ligų ir jų sukėlėjų valstybės informacinėje sistemoje (toliau – ULSVIS) sukauptus pranešimus apie užkrečiamųjų ligų sukėlėjus (*Campylobacter spp.*, *Yersinia enterocolitica*, *Salmonella spp.*, *Shigella spp.*, *Listeria monocytogenes*, *Streptococcus pneumoniae*, *Neisseria meningitidis* ir *Haemophilus influenzae*), nustatytus PGR metodu ar išaugintus iš klinikinės medžiagos.

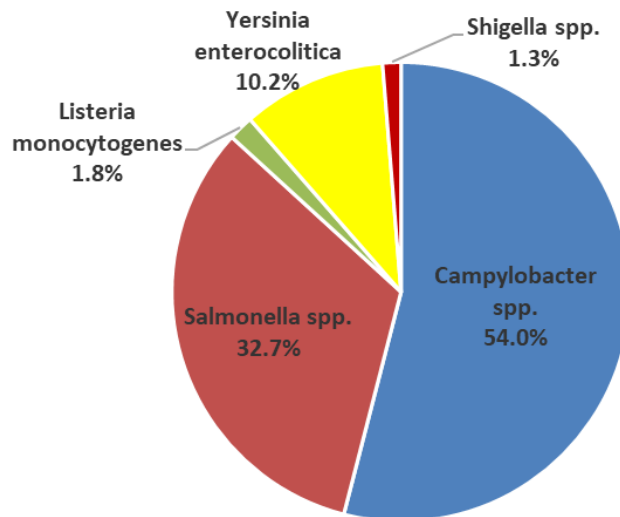
Palyginti su 2023 m., 2024 m. ULSVIS sistemoje užregistruota 22,8 proc. daugiau pranešimų apie sukėlėjus (atitinkamai 1 349 ir 1 656) (1 lentelė).

1 lentelė. Pranešimų apie užkrečiamųjų ligų sukėlėjus, užregistruotus ULSVIS 2023–2024 m., skaičius

Eil. Nr.	Užkrečiamųjų ligų sukėlėjai	Pranešimų skaičius		
		2023 m.	2024 m.	Didėjimo (mažėj.) koeficientas proc., kart., atv. lyginant 2023 m. su 2024 m.
1.	<i>Campylobacter spp.</i>	825	792	-4
	iš jų:			
1.1	<i>Campylobacter jejuni</i>	740	652	-11,9
1.2	Kitos kampilobakterijos	27	58	2,1 kart.
1.3	nenustatyta rūšis	58	82	41,4
2.	<i>Yersinia enterocolitica</i>	167	149	-10,8
3.	<i>Salmonella spp.</i>	426	480	12,7
	iš jų:			
3.1	<i>Salmonella enteritidis</i>	280	249	11,1
3.2	<i>Salmonella typhimurium</i>	50	109	2,2 kart.
3.3	<i>Salmonella infantis</i>	23	32	39,1
3.4	<i>Salmonella paratyphi A</i>	1	0	-1 atv
3.5	<i>Salmonella paratyphi B</i>	2	1	-1 atv
3.6	kitos salmonelės	29	62	2,1 kart.
3.7	nenustatyta rūšis	41	27	-34,1
4.	<i>Shigella spp.</i>	12	19	58,3
	iš jų:			
4.1	<i>Shigella flexneri</i>	5	8	60
4.2	<i>Shigella sonnei</i>	7	6	-14,3
4.3	<i>Shigella boydii</i>	0	0	0
4.4	<i>Shigella dysenteriae</i>	0	1	1 atv
4.5	nenustatyta rūšis	0	4	4 atv.
5.	<i>Listeria monocytogenes</i>	21	26	23,8
6.	<i>Streptococcus pneumoniae</i> (iš kraujo, smegenų skysčio)	149	168	12,8
7.	<i>Neisseria meningitidis</i> (iš kraujo, smegenų skysčio)	19	12	-36,8
8.	<i>Haemophilus influenzae</i> (iš kraujo, smegenų skysčio)	8	10	25

1. INFORMACIJA APIE ŽARNYNO INFEKCIJŲ SUKĖLĖJUS

Pranešimai apie žarnyno infekcijų sukėlėjus (*Campylobacter spp.*, *Listeria monocytogenes*, *Salmonella spp.*, *Shigella spp.* ir *Yersinia enterocolitica*) 2024 m. sudarė 88,5 proc.

1 pav. Gautų pranešimų apie žarnyno infekcijų sukėlėjus struktūra 2024 m.

Nuo 2023 m. Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros laboratorija (toliau – NVSPL) atlieka *Campylobacter spp.* ir *Salmonella spp.* kultūrų genotipavimą, kuris leidžia susieti pavienius susirgimo kampilobakterioze ar salmonelioze atvejus su bakterijų sukeltais protrūkiiais ir išsiaiškinti cirkuliuojančius genų klasterius Lietuvoje. Iš klinikinių ėminių išaugintų kampilobakterijų ir salmonelių padermių genetinis ryšys ir sekos tipai buvo nustatyti pagal tipavimo metodus: MLST (Multilocus sequence typing) ir viso genomo sekos nustatymą WGS (Whole genome sequencing). MLST – genetinė linija, kuri yra nustatoma pagal 7 genus ir nurodo unikalų sekų tipą (ST). WGS metodas yra ypač jautrus ir leidžia nustatyti ligų protrūkius kai nėra aiškaus epidemiologinio ryšio tarp ligos atvejų. WGS pagrįstas cgMLST – kloniniu tipu, pagal SeqSphere programą, analizuojant ir lyginant informaciją pagal 3002 genus. Šiuo metu šitas metodas diegiamas Europos šalių referentinėse laboratorijose *Salmonella spp.* ir *Campylobacter spp.* stebėsenai ir protrūkių tyrimams.

2023 m. buvo atrinkta 50 kampilobakterijų ir 150 salmonelių kultūrų, siekiant nustatyti geno sekas ir jų priklausomybę genų klasteriui. 2024 m. buvo tirtos 136 kampilobakterijų kultūros ir 221 salmonelių kultūra.

1.1. INFORMACIJA APIE *CAMPYLOBACTER SPP.*

2024 m. gauti 792 pranešimai apie išaugintus *Campylobacter spp.* mikroorganizmus. Žarnyno infekcijų sukėlėjų grupėje pranešimai apie kampilobakterijas sudarė didžiausią struktūros dalį – 54 proc. (1 pav.). Įvertinus pasiskirstymą amžiaus grupėse, matyti, kad daugiausia kampilobakterijų buvo nustatyta vaikams iki 1 metų amžiaus, tai sudarė 29,4 proc. (233), 2–5 m. amžiaus grupėje – 18,8 proc. (149), 6–14 m. amžiaus grupėje – 18,6 proc. (147) ir 18–64 m. amžiaus grupėje – 21,5 proc. (170) (2 lentelė).

Iš visų 2024 m. užregistruotų *Campylobacter spp.* atvejų 710 pranešimų buvo apie nustatytą bakterijų rūšį, tai sudarė 89,6 proc. (3 lentelė). Vyravo *Campylobacter jejuni* – 82,3 proc. (652). ULSVIS buvo registruotas pranešimas apie išaugintą *Campylobacter lari* (1). Ši rūšis Lietuvoje nustatoma retai.

2 lentelė. Pranešimų apie *Campylobacter spp.* pasiskirstymas pagal amžiaus grupes

Amžiaus grupės	Pranešimų apie nustatytas <i>Campylobacter spp.</i> bakterijas skaičius					
	vyrai		moterys		iš viso:	
	iš viso:	proc.	iš viso:	proc.	iš viso:	proc.
0–1 m.	134	57,5	99	42,5	233	100
2–5 m.	83	55,7	66	44,3	149	100
6–14 m.	90	61,2	57	38,8	147	100
15–17 m.	24	64,9	13	35,1	37	100
18–64 m.	101	59,4	69	40,6	170	100
65+	25	44,6	31	55,4	56	100
Iš viso	457	57,7	335	42,3	792	100

3 lentelė. Rūšinis *Campylobacter spp.* pasiskirstymas Lietuvoje

<i>Campylobacter spp.</i>	Užregistruotų pranešimų sk.	(proc.)
<i>C. coli</i>	57	7,2
<i>C. jejuni</i>	652	82,3
<i>C. lari</i>	1	0,1
Nenustatyta rūšis	82	10,4
Iš viso:	792	100

Pagal ULSVIS duomenis, 2024 m. nustatyta, kad tik 81,2 proc. (643) iš klinikinių ėminių išaugintų kampilobakterijų buvo nustatytas jautrumas antimikrobiniais vaistams. Mikroorganizmai buvo daugiausia atsparūs ciprofloksacinui ir tetraciklinui (4 lentelė).

4 lentelė. Informacija apie *Campylobacter spp.* nustatytą jautrumą antimikrobiniais vaistams

<i>Campylobacter jejuni</i>							
Antimikrobiniai vaistai	Iš viso pranešimų	Atsparu		JDD*		Jautru	
		n	proc.	n	proc.	n	proc.
Ciprofloksacinas	546	514	94,1	9	1,7	23	4,2
Eritromicinas	583	4	0,7	0	0	579	99,3
Tetraciklinas	380	292	76,8	0	0	88	23,2
Kitos kampilobakterijos							
Antimikrobiniai vaistai	Iš viso pranešimų	Atsparu		JDD*		Jautru	
		n	proc.	n	proc.	n	proc.
Ciprofloksacinas	49	49	100	0	0	0	0
Eritromicinas	52	2	3,8	0	0	50	96,2
Tetraciklinas	36	32	88,9	0	0	4	11,1
Nenustatyta kampilobakterijų rūšis							
Antimikrobiniai vaistai	Iš viso pranešimų	Atsparu		JDD*		Jautru	
		n	proc.	n	proc.	n	proc.
Ciprofloksacinas	6	4	66,6	1	16,7	1	16,7
Eritromicinas	6	3	50	0	0	3	50
Tetraciklinas	5	1	20	0	0	4	80

* JDD – jautru skiriant didesnę dozę.

Analizuojant NVSPL pateiktus duomenis apie kampilobakterijų genų sekas, tirtas 2023–2024 m., pastebėta pavienių skirtingų genų klasterių, kuriuos sudarė po 2–5 *C. jejuni* padermės, ir užfiksuoti klasteriai, kuriuos sudarė didelis izoliatų skaičius. Jie buvo skirtingai pasiskirstę teritorijos ir laiko atžvilgiu: 1 klasterį su sekų tipu ST464 sudarė 47 *C. jejuni* padermės, 2 klasterį su ST2254

apėmė 11 padermių ir 3 klasterį *C. jejuni* su sekų tipu ST918 – 8 padermės. *C. jejuni* sekos tipo ST464 padermės fiksuojamos nuo 2023 m., nustatyti epidemiologinio ryšio tarp atvejų nepavyko.

1.2. INFORMACIJA APIE *SALMONELLA SPP.*

Žarnyno infekcijų sukėlėjų grupėje pranešimai apie salmoneles sudarė 32,7 proc. (1 pav.). 2024 m. *Salmonella spp.* mikroorganizmų užregistruota 12,7 proc. daugiau nei 2023 m. (atitinkamai 480 ir 426).

5 lentelė. Pranešimų apie salmoneles pasiskirstymas pagal amžiaus grupes

Amžiaus grupės	Pranešimų apie išaugintas <i>Salmonella spp.</i> bakterijas skaičius					
	vyrai		moterys		iš viso:	
	iš viso:	proc.	iš viso:	proc.	iš viso:	proc.
0–1 m.	27	64,3	15	35,7	42	100
2–5 m.	61	57,5	45	42,5	106	100
6–14 m.	37	49,3	38	50,7	75	100
15–17 m.	2	50	2	50	4	100
18–64 m.	80	49,1	83	50,9	163	100
65+	41	45,6	49	54,4	90	100
Iš viso	248	51,7	232	48,3	480	100

Įvertinus pasiskirstymą amžiaus grupėse pagal gautus pranešimus, matyti, kad 2024 m. gauta daugiausia pranešimų apie 18–64 m. amžiaus grupės asmenims nustatytas salmoneles – 34 proc. (163) ir 2–5 m. amžiaus vaikams – 22,1 proc. (106) (5 lentelė).

6 lentelė. Pranešimų apie salmonelių grupes ir serotipus 2023–2024 m. skaičius

Salmonelių grupės ir serotipai		2024 m.		Salmonelių grupės ir serotipai	2023 m.	
		Pranešimų skaičius	proc.		Pranešimų skaičius	proc.
A	–	–	–	<i>S.paratyphi A</i>	1	0,2
B	<i>S. typhimurium</i>	109	22,7	<i>S. typhimurium</i>	50	11,7
	<i>S. derby</i>	18	3,8	<i>S. derby</i>	5	1,2
	<i>S. chester</i>	1	0,2	<i>S. chester</i>	1	0,2
	<i>S. brandenburg</i>	1	0,2	<i>S. brandenburg</i>	1	0,2
	<i>S. stanleyville</i>	1	0,2	<i>S. stanleyville</i>	1	0,2
	<i>S. agona</i>	6	1,3	<i>S. duisburg</i>	1	0,2
	<i>S. saintpaul</i>	3	0,6	<i>S. reading</i>	1	0,2
	<i>S. coeln</i>	4	0,8	<i>S. coeln</i>	1	0,2
	<i>S. paratyphi B</i>	1	0,2	<i>S. paratyphi B</i>	2	0,5
	<i>S. agama</i>	1	0,2	B grupė	1	0,2
	<i>S. eko</i>	1	0,2	–	–	–
C	<i>S. infantis</i>	32	6,7	<i>S. infantis</i>	23	5,4
	<i>S. montevideo</i>	1	0,2	<i>S. virchow</i>	4	0,9
	<i>S. muenchen</i>	2	0,4	<i>S. choleraesuis</i>	1	0,2
	<i>S. goldcoast</i>	1	0,2	<i>S. goldcoast</i>	2	0,5
	<i>S. bovimorbificans</i>	1	0,2	<i>S. hadar</i>	1	0,2
	<i>S. thompson</i>	1	0,2	<i>S. livingstone</i>	1	0,2
	<i>S. sandow</i>	1	0,2	<i>S. potsdam</i>	1	0,2

	<i>S.corvallis</i>	1	0,2	<i>S.hindmarsh</i>	1	0,2
	<i>S.ohio</i>	1	0,2	<i>S.neukoelln</i>	1	0,2
	<i>S.kottbus</i>	2	0,4	–	–	–
	<i>S.mbandaka</i>	1	0,2	–	–	–
	<i>S.molade</i>	1	0,2	–	–	–
	<i>S.jerusalem</i>	1	0,2			
	<i>S.kralingen</i>	1	0,2	–	–	–
D	<i>S.enteritidis</i>	249	51,9	<i>S.enteritidis</i>	280	65,7
Kt. gr.	<i>S.nchanga</i>	1	0,2	<i>S.weltevreden</i>	1	0,2
	<i>S.poona</i>	2	0,4	<i>S.falkensee</i>	1	0,2
	<i>S.worthington</i>	1	0,2	<i>S.hvittingfoss</i>	1	0,2
	<i>S.martonos</i>	1	0,2	<i>S.istoria</i>	1	0,2
	<i>S.tucson</i>	1	0,2	<i>S.zigong</i>	1	0,2
	<i>S.bahati</i>	1	0,2	–	–	–
	<i>S.bristol</i>	1	0,2			
	<i>S.leeuwarden</i>	1	0,2			
	<i>S.luckenwalde</i>	1	0,2			
	G gr.	1	0,2	–	–	–
Nenustatyta grupė		27	5,7	Nenustatyta grupė	41	9,6
Iš viso		480	100	Iš viso	426	100

Tarp visų užregistruotų salmonelių vyravo D ir B grupės bakterijos. 2024 m. *Salmonella enteritidis* (D grupės) sudarė 51,9 proc. (249). B grupėje daugiausia buvo išauginta *Salmonella typhimurium* sukėlėjų, C grupėje – *Salmonella infantis* (6 lentelė).

Kasmet ULSVIS gaunami pranešimai apie naujus Lietuvoje užregistruotus salmonelių serotipus. 2024 m. pirmą kartą užregistruoti šie salmonelių serotipai: C grupės – *Salmonella kralingen*; H grupės – *Salmonella martonos* ir *Salmonella tucson*, G grupės – *Salmonella bahati* ir *Salmonella bristol*, F grupės – *Salmonella leeuwarden*, M grupės – *Salmonella luckenwalde*.

7 lentelė. Pranešimų apie nustatytą *S. enteritidis* jautrumą antimikrobiniais vaistams skaičius

Antimikrobiniai vaistai	Pranešimų apie nustatytą <i>S. enteritidis</i> jautrumą antimikrobiniais vaistams skaičius						
	Iš viso:	Atsparu		JDD*		Jautru	
		n	proc.	n	proc.	n	proc.
Ampicilinas	249	9	3,6	0	0	240	96,4
Cefotaksimas	248	2	0,8	0	0	246	99,2
Ceftazidimas	241	2	0,8	0	0	239	99,2
Chloramfenikolis	243	2	0,8	0	0	241	99,2
Ciprofloksacinas	246	46	18,7	0	0	200	81,3
Gentamicinas	242	0	0	0	0	242	100
Meropenemas	241	0	0	0	0	241	100
Trimetoprimas/ sulfometaksazolis	249	2	0,8	0	0	247	99,2
Trimetoprimas	242	2	0,8	0	0	240	99,2

* JDD – jautru skiriant didesnę dozę.

Kovo mėnesį buvo gautas pranešimas, kad 36 metų moteriai iš išmatų buvo išauginta *Salmonella paratyphi B*. Bakterija buvo jautri antimikrobiniais vaistams. Ši salmonelė Lietuvoje išauginama beveik kiekvienais metais, 2023 m. buvo registruoti 2 pranešimai ULSVIS.

Europoje dažnai išskiriami *S. enteritidis* serotipai nepasižymi atsparumu antibiotikams. 2024 m. Lietuvoje išaugintos *S. enteritidis* bakterijos daugiausia buvo atsparios ciprofloksacinui ir ampicilinui. Salmonelės jautrios gentamicinui ir meropenemui (7 lentelė).

Pagal ULSVIS gautų pranešimų duomenis, *Salmonella typhimurium* sukėlėjai buvo atsparūs šiems antimikrobiniais vaistams: ampicilinui, chloramfenikoliui, ciprofloksacinui, gentamicinui, trimetoprimui, trimetoprimui / sulfametoksazoliui. Salmonelės jautrios cefotaksimui, ceftazidimui ir meropenemui (8 lentelė).

8 lentelė. Pranešimų apie nustatytą *S. typhimurium* jautrumą antimikrobiniais vaistams skaičius

Antimikrobiniai vaistai	Pranešimų apie nustatytą <i>S. typhimurium</i> jautrumą antimikrobiniais vaistams skaičius						
	Iš viso:	Atsparu		JDD*		Jautru	
		n	proc.	n	proc.	n	proc.
Ampicilinas	109	89	81,7	0	0	20	18,3
Cefotaksimas	109	0	0	0	0	109	100
Ceftazidimas	108	0	0	0	0	108	100
Chloramfenikolis	108	10	9,3	0	0	98	90,7
Ciprofloksacinas	108	6	5,6	0	0	102	94,4
Gentamicinas	109	1	0,9	0	0	108	99,1
Meropenemas	108	0	0	0	0	108	100
Trimetoprimas/ sulfometaksazolis	109	4	3,7	0	0	105	96,3
Trimetoprimas	108	5	4,6	0	0	103	95,4

* JDD – jautru skiriant didesnę dozę.

Pagal ULSVIS duomenis, 2024 m. buvo užregistruoti 109 pranešimai apie *Salmonella typhimurium*, iš jų 83 pranešimai apie monofazinės *S. typhimurium* (1,4,[5],12:i:-).

2024 m. atliktus geno sekų tyrimus, 27 izoliatai monofazinės *S. typhimurium* priklausė tam pačiam klasteriui su sekos tipu ST34, buvo atsparūs ampicilinui ir sukėlė salmoneliozės protrūkį Lietuvoje. Visi klinikiniai ėminiai (išmatos) buvo paimti rugsėjo-spalio mėn. iš salmonelioze sergančių pacientų Tauragės, Kauno ir Marijampolės apskrityse. Pirmą kartą sekos tipas ST34 (1 izoliatas) buvo nustatytas 2023 m. birželio mėn. Viena ST34 padermė registruota ir 2025 m. kovo mėn.

Analizuojant NVSPL pateiktus duomenis apie *S. enteritidis* genų sekas, tirtas 2023-2024 m., pastebėta pavienių skirtingų genų klasterių, kuriuos sudarė po 2-5 salmonelių padermės, ir užfiksuoti klasteriai, kuriuos sudarė didelis izoliatų skaičius. Jie buvo skirtingai pasiskirstę teritorijos ir laiko atžvilgiu. MLST ir WGS metodais nustatyti genų klasteriai, kuriuos sudarė didelis *S. enteritidis* padermių skaičius:

- 1 klasterį su sekos tipu ST11 sudarė 42 izoliatai. Kultūros buvo išaugintos 2023-2025 m. (2025 m. – tik 2 padermės) iš salmonelioze sergančių įvairaus amžiaus pacientų išmatų Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Šiaulių ir Vilniaus apskrityse. Šio klasterio padermės buvo nustatytos ir dviejuose salmoneliozės protrūkiuose Vilniuje 2024 m. birželio ir gruodžio mėn.;

- 2 klasterį *S. enteritidis* su sekos tipu ST11 apėmė 29 padermės. Kultūros buvo išaugintos 2023-2024 m. iš salmonelioze sergančių įvairaus amžiaus pacientų išmatų Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Šiaulių, Tauragės ir Vilniaus apskrityse. Šio klasterio padermės buvo nustatytos ir dviejuose salmoneliozės protrūkiuose Kaune ir Šiauliuose 2023 m.;

- 3 klasterį su sekos tipu ST11 sudarė 8 padermės. Izoliatai buvo išauginti iš išmatų. 2024 m. rugpjūčio mėn. Klaipėdoje buvo registruotas salmoneliozės protrūkis, kurį sukėlė šis klasteris.

Pagal gautus duomenis iš NVSPL, 35 izoliatai *S. infantis* priklausė tam pačiam klasteriui su sekos tipu ST32. Pirmas izoliatas išaugintas 2023 m. sausio mėn., o rugsėjo mėn. buvo registruotas salmoneliozės protrūkis Anyksčiuose. *S. infantis* kultūra su sekos tipu ST32 registruota ir 2024 m. (18 atvejų) ir viena padermė nustatyta 2025 m. sausio mėn. Klasterio padermės buvo nustatytos pacientams Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Utenos, Telšių ir Vilniaus apskrityse. Iš 35 atvejų *S. infantis* bakterija buvo išauginta tik 4 vaikams, kiti klinikiniai ėminiai buvo imti iš suaugusių asmenų.

1.3. INFORMACIJA APIE *YERSINIA ENTEROCOLITICA*

Pagal ULSVIS duomenis, *Yersinia enterocolitica* sukėlėjai žarnyno infekcijų sukėlėjų grupėje sudarė 10,2 proc. 2024 m. pranešimų apie nustatytas jersinijas užregistruota 10,8 proc. mažiau nei 2023 m. (atitinkamai 149 ir 167). Tarp visų tipuotų *Y. enterocolitica* vyravo O3 serologinio tipo sukėlėjai (9 lentelė).

Y. enterocolitica 1A biotipo padermės laikomos nepatogeniškomis; tačiau kai kurie 1A biotipo izoliatai buvo laikomi virškinimo trakto ligų priežastimi, dėl kurių simptomai nesiskiria nuo tų, kuriuos sukelia patogeniniai biotipai.

9 lentelė. Pranešimų apie *Y. enterocolitica* serotipus ir biotipus skaičius

Iš viso gautų pranešimų apie išaugintas <i>Y. enterocolitica</i>	Pranešimų apie tipuotas <i>Y. enterocolitica</i> skaičius	Iš jų nustatyti serotipai ir biotipai			
		O3	O3, 4	O9, 2	1A
149	110	17	74	1	18

2024 m. pagal gautus pranešimus, dėl *Y. enterocolitica* buvo tirti 149 asmenys. Dažniausiai jersinijų buvo nustatyta vaikams iki 1 metų amžiaus – 28,9 proc. (43), 6–14 m. amžiaus vaikams – 23,5 proc. (35) ir suaugusiems 18–64 m. amžiaus grupėje – 22,8 proc. (34) (10 lentelė).

10 lentelė. Pranešimų apie nustatytas *Y. enterocolitica* bakterijas pasiskirstymas pagal amžiaus grupes 2023 m.

Pranešimų apie išaugintas <i>Y. enterocolitica</i> skaičius	Amžiaus grupės													
	0–1 m.		2–5 m.		6–14 m.		15–17 m.		18–64 m.		65+		Amžius nežinomas	
	vyras	moteris	vyras	moteris	vyras	moteris	vyras	moteris	vyras	moteris	vyras	moteris	vyras	moteris
149	18	25	12	8	21	14	3	1	16	18	4	7	0	2

1.4. INFORMACIJA APIE *LISTERIA MONOCYTOGENES*

2024 m. ULSVIS užregistruoti 26 pranešimai apie *Listeria monocytogenes*. 53,8 proc. listerijų buvo nustatyta serogrupė (11 lentelė).

11 lentelė. Pranešimų apie *L. monocytogenes* serogrupes 2023 m. skaičius

Iš viso gautų pranešimų apie išaugintas <i>L. monocytogenes</i>	Pranešimų apie tipuotas <i>L. monocytogenes</i> skaičius	Iš jų nustatyta serogrupė		
		IIa	IIb	IVb
26	14	8	2	4

Žarnyno infekcijų sukėlėjų grupėje listerijos sudarė tik 1,8 proc. 88,5 proc. užregistruotų pranešimų buvo apie listerijas, nustatytas suaugusiems asmenims: 34,6 proc. (9) listerijų išauginta 18–64 m. amžiaus grupės ir 53,8 proc. (14) – vyresniems nei 64 metai asmenims. Trys pranešimai buvo gauti apie listerijas, išaugintas kūdikiams. *L. monocytogenes* mikroorganizmai buvo nustatyti iš klinikinių ėminių: kraujo (20), kraujagyslės sienelės (1), smegenų skysčio (3), perikardo skysčio (1) ir placentos (1).

Palyginti su 2023 m., 2024 m. pranešimų apie listerijas užregistruota 23,8 proc. daugiau (atitinkamai 26 ir 21).

1.5. INFORMACIJA APIE *SHIGELLA SPP.*

Remiantis ULSVIS duomenimis, nuo 2004 m. pranešimų apie išaugintus *Shigella spp.* mikroorganizmus registruojama mažai. Pastaraisiais metais nustatomų šigelių procentas žarnyno infekcijų sukėlėjų grupėje labai nedidelis. 2024 m. *Shigella spp.* sudarė 1,3 proc. (*Shigella flexneri* – 8 atvejai, *Shigella sonnei* – 6 atvejai, *Shigella dysenteriae* – 1 ir nenustatyta rūšis – 4 atvejai). Nustatyti *Shigella flexneri* bakterijų serotipai: 2a (3), 2b (1), 3a (2) ir 3b (2). Lietuvoje *Sh. dysenteriae* bakterijos išauginamas retai. 2024 m. buvo nustatytas *Sh. dysenteriae* mikroorganizmo serotipas 4. Pažiūrėjus istorinius duomenis nuo 2001 m., tai *Sh. dysenteriae* registruoti atvejai: 2001 m. (4), 2004 m. (2), 2005 m. (1), 2006 m. (1), 2007 m. (1), 2008 m. (2), 2009 m. (3), 2010 m. (1) ir 2015 m. (3).

2. INFORMACIJA APIE VAKCINOMIS VALDOMŲ LIGŲ SUKĖLĖJUS

Imunoprofilaktinį darbą organizuojantiems ir koordinuojantiems gydytojams epidemiologams ir visuomenės sveikatos specialistams labai svarbu žinoti vakcinomis valdomų infekcijų sukėlėjų serogrupes bei serotipus. 2024 m. ULSVIS buvo užregistruoti šie vakcinomis valdomų infekcijų mikroorganizmai, nustatyti iš klinikinių ėminių (smegenų skysčio ir/ ar kraujo): *Streptococcus pneumoniae*, *Haemophilus influenzae* ir *Neisseria meningitidis*.

2.1. INFORMACIJA APIE *STREPTOCOCCUS PNEUMONIAE*

2024 m. ULSVIS sistemoje užregistruoti 168 pranešimai apie *Streptococcus pneumoniae* sukėlėjus, iš jų 120 atvejų mikroorganizmų buvo tipuoti, tai sudarė 71,4 proc. Vyravo įvairūs serotipai, daugiausia užregistruota 3 ir 19A serotipo sukėlėjų (12 lentelė). 2024 m. ULSVIS pirmą kartą užregistruoti nauji atvejai *S. pneumoniae* serotipų: 15F ir 38.

12 lentelė. Pranešimų apie *Streptococcus pneumoniae* sukėlėjų serogrupes ir serotipus 2024 m. skaičius

Pranešimų apie tipuotas <i>S. pneumoniae</i> skaičius	Iš jų nustatytos serogrupės ir serotipai											
	3	4	6A	6C	6D	7F	8	9N	9V	10B	11A	12F
120	36	16	1	4	1	1	3	2	3	1	3	1
	14	15A	15C	15F	17F	19A	22F	23A	23B	38	N**	
	2	4	1	2	1	20	7	3	4	1	3	

** N – kultūra nesitipuoja

Įvertinus pasiskirstymą amžiaus grupėse, matyti, kad daugiausia pranešimų gauta apie *S. pneumoniae* sukėlėjus, nustatytus vyresniems nei 64 metų amžiaus asmenims – 42,3 proc. (71) ir

18–64 m. amžiaus grupėje – 52,4 proc. (88) (13 lentelė). *S. pneumoniae* nustatyti iš šių klinikinių ėminių: kraujo – 91,7 proc. (154) ir smegenų skysčio – 8,3 proc. (14).

13 lentelė. Pranešimų apie išaugintas *S. pneumoniae* pasiskirstymas pagal amžiaus grupes

Pranešimų apie <i>S. pneumoniae</i> skaičius	Amžiaus grupės												Amžius nežinomas vyras
	0–1 m.		2–5 m.		6–14 m.		15–17 m.		18–64 m.		65+		
	vyras	moteris	vyras	moteris	vyras	moteris	vyras	moteris	vyras	moteris	vyras	moteris	
168	1	0	1	5	1	0	0	0	54	34	33	38	1

2024 m. užregistruota 12,8 proc. daugiau užsikrėtimo streptokokais atvejų nei 2023 m. (atitinkamai 168 ir 149).

2.2. INFORMACIJA APIE *HAEMOPHILUS INFLUENZAE*

2024 m. ULSVIS užregistruota 10 pranešimų apie nustatytas *Haemophilus influenzae* (iš kraujo ir / ar smegenų skysčio) bakterijas. Šių mikroorganizmų ULSVIS registruojama nedaug.

14 lentelė. Pranešimų apie išaugintas *H. influenzae* pasiskirstymas pagal amžiaus grupes

Pranešimų apie <i>H. influenzae</i> skaičius	Amžiaus grupės											
	0–1 m.		2–5 m.		6–14 m.		15–17 m.		18–64 m.		65+	
	vyras	moteris	vyras	moteris	vyras	moteris	vyras	moteris	vyras	moteris	vyras	moteris
10	2	0	0	0	0	1	0	0	2	3	2	0

Įvertinus pasiskirstymą amžiaus grupėse, matyti, kad daugiausia pranešimų gauta apie *H. influenzae* sukėlėjus, nustatytus asmenims, vyresniems nei 18 metų amžiaus (14 lentelė).

H. influenzae išauginta / nustatyta iš šių klinikinių ėminių: kraujo (pasėlio metodu) – 7 atvejai, nukleino rūgščių amplifikacijos metodu nustatytas 1 atvejis iš smegenų skysčio ir 2 atvejai iš kraujo. Iš visų užregistruotų *H. influenzae* (iš kraujo ir / ar smegenų skysčio) buvo nustatyti trys *H. influenzae* serotipai (b, f, e) ir vienam atvejui rasta ompP2 geno DNR.

2.3. INFORMACIJA APIE *NEISSERIA MENINGITIDIS*

2024 m. užregistruota 12 asmenų, kuriems iš smegenų skysčio ir / ar kraujo nustatyti *Neisseria meningitidis* sukėlėjai. Pasiskirstymas pagal amžiaus grupes parodytas 15 lentelėje. 58,3 proc. (7) atvejų *N. meningitidis* nustatytų iš kraujo ir 41,7 proc. (5) – iš smegenų skysčio ėminių.

15 lentelė. Pranešimų apie išaugintas *N. meningitidis* pasiskirstymas pagal amžiaus grupes

Pranešimų apie išaugintas <i>N. meningitidis</i> skaičius	Amžiaus grupės											
	0–1m.		2–5 m.		6–14 m.		15–17 m.		18–64 m.		65+	
	vyras	moteris	vyras	moteris	vyras	moteris	vyras	moteris	vyras	moteris	vyras	moteris
12	1	0	1	1	0	0	0	0	5	2	1	1

Iš visų 2024 m. gautų pranešimų apie *N. meningitidis* tik 5 atvejais buvo nustatyta mikroorganizmų serogrupė B. 58,3 proc. *N. meningitidis* sukėlėjų netipuoti.

IŠVADOS

1. 2024 m., kaip ir ankstesniais metais, žarnyno infekcijų sukėlėjai (*Campylobacter spp.*, *Listeria monocytogenes*, *Salmonella spp.*, *Shigella spp.*, *Yersinia enterocolitica*) sudarė didžiausią visų užregistruotų pranešimų apie išaugintus užkrečiamųjų ligų sukėlėjus procentą. 2024 m. pranešimų apie žarnyno infekcijų sukėlėjus užregistruota 21,5proc. daugiau nei 2023 m.

2. 2024 m. daugiausia buvo pranešimų apie *Campylobacter spp.* mikroorganizmus. Kampilobakterijų struktūra nesikeičia, didžiausią procentą sudaro *C. jejuni*.

3. Salmonelių struktūra taip pat nesikeičia. Lietuvoje kasmet nustatomas tas pats vyraujantis *Salmonella enteritidis* serotipas (D grupėje). B grupėje daugiausia išauginta *Salmonella typhimurium*. C grupėje – *Salmonella infantis*. 2024 m. pacientui buvo išauginta *Salmonella paratyphi B* bakterijų kultūra.

4. Nuo 2023 m. NVSPL atlieka *Campylobacter spp.* ir *Salmonella spp.* kultūrų genotipavimą, kuris leidžia susieti pavienius susirgimo kampilobakterioze ar salmonelioze atvejus su šių bakterijų sukeltais protrūkiais ir išsiaiškinti cirkuliuojančius genų klasterius Lietuvoje. Pagal gautus duomenis galima teigti, kad Lietuvoje cirkuliuoja daug kampilobakterijų ir salmonelių padermių priklausančių skirtingiems klasteriams.

5. *Yersinia enterocolitica* sukėlėjai žarnyno infekcijų sukėlėjų grupėje sudarė 10,2 proc. 2024 m. pranešimų apie jersinijas užregistruota 10,8 proc. mažiau nei 2023 m. Tarp visų tipuotų *Y. enterocolitica*, vyravo O3 serologinio tipo sukėlėjai.

6. Palyginti su 2023 m., 2024 m. pranešimų apie *Listeria monocytogenes* sukėlėjus užregistruota 23,8 proc. daugiau. Nustatyti trys atvejai tarp kūdikių.

7. 2024 m. pranešimų apie streptokokus užregistruota 12,8 proc. daugiau nei 2023 m. Vyravo įvairūs serotipai, dažniausiai registruoti 3 ir 19A serotipo pneumokokai.

8. Palyginti su 2023 m., 2024 m. pranešimų apie *Neisseria meningitidis* sukėlėjus užregistruota 36,8 proc. mažiau. Didelis procentas *N. meningitidis* sukėlėjų netiputas. Pagal ULSVIS gautų pranešimų duomenis matome, kad tik 5 atvejais buvo nustatyta serogrupė B.